

Sygn. akt VIII Ca 692/12

POSTANOWIENIE

Dnia 15 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Hanna Matuszewska (spr.)
Sędziowie:	SSO Ilona Dąbek SSO Rafał Krawczyk
Protokolant:	st. sekr. sąd. Izabela Bagińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 maja 2013 r.

sprawy z wniosku **J. O.**

z udziałem **I. K.**

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Toruniu

z dnia 22 października 2012 r.

sygn. akt XI Ns 1664/11

p o s t a n o w i a : uchylić zaskarżone postanowienie w punkcie 7 (siódmym) i przekazać sprawę w tym zakresie do rozpoznania w trybie procesowym Sądowi Rejonowemu w Toruniu Wydziałowi I Cywilnemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach za instancję odwoławczą.

Sygn. akt VIII Ca 692/12

UZASADNIENIE

Wnioskodawca J. O. wniósł o dokonanie działu spadku po S. O. oraz o zniesienie współwłasności nieruchomości spadkowej; nadto o ustalenie, że poczynił ze swego majątku osobistego nakłady na majątek wspólny w kwocie 160.000 zł, nakłady na remont mieszkania w kwocie 7.995,11 zł oraz nakłady na wybudowanie grobowca w kwocie 12.550 zł. W toku postępowania zmodyfikował wniosek wskazując, że domaga się podziału majątku i zniesienia współwłasności. Żądał ustalenia, że w skład majątku wspólnego wchodził lokal mieszkalny położony T. przy ul. (...), o rozliczenie nakładów na mieszkanie oraz o rozliczenie kosztów pogrzebu, a w razie uznania, że mieszkanie nie stanowiło majątku wspólnego – o rozliczenie nakładów poczynionych na wykup mieszkania i pozostałych wyżej wskazanych (k. 184).

Postanowieniem z dnia 22 października 2012 r. Sąd Rejonowy w Toruniu:

I. oddalił wniosek o ustalenie, że w skład majątku wspólnego J. O. i S. O. wchodziła odrębna własność lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w T. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Toruniu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...),

II. ustalił, że udziały w majątku wspólnym J. O. i S. O. były równe, a w skład ich majątku wspólnego wchodzi wyłącznie roszczenie o zwrot połowy nakładów poczynionych po 13 marca 2004 roku z majątku wspólnego na majątek osobisty S. O., które w pełnej wysokości wyniosły 14.002 zł ,

III. zasądził od I. K. na rzecz J. O. kwotę 7.001 zł tytułem zwrotu połowy nakładów opisanych w punkcie II. postanowienia, w terminie 1 miesiąca od daty uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności do dnia zapłaty,

IV. oddalił wniosek J. O. o zasądzenie od I. K. na jego rzecz nakładów w pozostałym zakresie,

V. oddalił wniosek J. O. o zabezpieczenie roszczenia poprzez dokonanie wpisu hipoteki w księdze wieczystej Kw nr (...),

VI. przyznał biegłemu E. B. kwotę 1.527,84 zł tytułem wynagrodzenia za sporządzenie opinii,

VII. oddalił wniosek J. O. o zasądzenie od I. K. na jego rzecz kosztów pogrzebu S. O.,

VIII. kosztami postępowania od ponoszenia których zwolniony był J. O., obciążył Skarb Państwa, a w pozostałym zakresie uznał , że każda ze stron ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Uzasadniając rozstrzygnięcie zawarte w pkt. VII Sąd Rejonowy wskazał, że koszty postawienia nagrobka stanowią dług spadkowy o charakterze pieniężnym. Zgodnie z art. 686 k.p.c. sąd rozstrzyga o wzajemnych roszczeniach pomiędzy współspadkobiercami z tytułu spłaconych długów spadkowych w postępowaniu działowym (o dział spadku). Niniejsze postępowanie natomiast, choć początkowo zostało zakwalifikowane jako postępowanie o dział spadku, to w związku z modyfikacją wniosku dokonaną przez pełnomocnika wnioskodawcy na rozprawie w dniu 28 marca 2012 r. stało się postępowaniem o podział majątku wspólnego i zniesienie współwłasności, zatem przepis art. 686 k.p.c. nie miał w nim zastosowania. Na marginesie Sąd Rejonowy wskazał, że gdyby pełnomocnik wnioskodawcy nie dokonał modyfikacji wniosku, wówczas wniosek o dział spadku podlegałby oddaleniu z powodu braku po stronie wnioskodawcy legitymacji procesowej do złożenia wniosku o dział spadku i zniesienie współwłasności.

Wnioskodawca złożył apelację od powyższego postanowienia, zaskarżając je w zakresie pkt. VII i zarzucając:

1. naruszenie art. 200 § 1 k.p.c., art. 201 § 2 k.p.c. i art. 212 k.p.c. polegające na nieprzekazaniu sprawy sądowi właściwemu do rozpoznania we właściwym trybie
2. naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. przez niewskazanie faktów, które sąd uznał za uzasadnione i udowodnione, w szczególności rachunków i zeznań wnioskodawczyni, która przyznała, że zobowiązywała się do zwrotu poniesionych kosztów, i uczestnika postępowania w zakresie poniesionych kosztów, powstania grobu głębinowego, wzniesienia pomnika oraz grobowca
3. sprzeczność ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na merytorycznym, niekorzystnym dla wnioskodawcy rozstrzygnięciu, mimo że udowodnił fakt dokonania wydatków i ich wysokość
4. naruszenie art. 316 § 1 k.p.c. przez niewydanie wyroku zasadzającego od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwotę 6250 zł
5. naruszenie art. 686 k.p.c. a contrario z uwagi na treść przepisu art. 201 § 2 k.p.c.

Wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt VII i zasądzenie od uczestniczki na jego rzecz kwoty 6250 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 września 2011 r. do dnia zapłaty, ewentualnie o zmianie lub o uchylenie zaskarżonego postanowienia w pkt. VII i przekazanie sprawy właściwemu sądowi do rozpoznania we właściwym trybie a nadto o zasądzenie od uczestniczki na jego rzecz kosztów zastępstwa adwokackiego za I i II instancję.

Uczestniczka wniosła o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja była uzasadniona.

Zaskarżone postanowienie należało uchylić w zakresie punktu VII i przekazać w tej części sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi.

Przedmiotem niniejszej sprawy było, po ostatecznym sprecyzowaniu wniosku, podział majątku wspólnego i zniesienie współwłasności. W ramach tego wniosku wnioskodawca domagał się zaliczenia do majątku wspólnego lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w T., ewentualnie rozliczenia nakładów na to mieszkanie, jak również rozliczenia kosztów postawienia nagrobka w łącznej kwocie 12.550 (k. 184, k. 3).

Zakres przedmiotowy postępowania o podział majątku wspólnego określa art. 45 §1 k.r.o., zgodnie z którym w tym postępowaniu rozliczeniu podlegają wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, jak również te, które jeden z małżonków poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. W zakresie nieuregulowanym przepisami kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, do postępowania o podział majątku wspólnego stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku (art. 680-689 k.p.c.), a z mocy dalszego odesłania z art. 688 k.p.c. - odpowiednio przepisy dotyczące zniesienia współwłasności (art. 617-625 k.p.c.). Według art. 618. § 1 zd. 1 k.p.c. w postępowaniu o zniesienie współwłasności sąd rozstrzyga także spory o prawo żądania zniesienia współwłasności i o prawo własności, jak również wzajemne roszczenia współwłaścicieli z tytułu posiadania rzeczy.

Żadna z tych regulacji nie daje podstaw do rozszerzenia zakresu postępowania o podział majątku wspólnego i zniesienie współwłasności między jednym z małżonków a następcą prawnym drugiego małżonka o wzajemne roszczenia między nimi nie dotyczące majątku wspólnego małżonków ani nie wynikające z posiadania rzeczy wspólnej. Takiego charakteru niewątpliwie nie ma roszczenie wnioskodawcy o zwrot połowy kosztów postawienia nagrobka (koszt pomnika, grobowca i grobu głąbinowego).

Skoro tego typu roszczenia nie są poddane postępowaniu nieprocesowemu, to zgodnie z art. 13 § 1 zd. 1 k.p.c. podlegają rozpoznaniu w procesie. W orzecznictwie wprost wskazano, że roszczenia między wierzycielami spadkowymi a spadkobiercami powinny być dochodzone w postępowaniu procesowym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2002 r. II CKN 803/99, OSP z 2002 r. nr 12).

W świetle natomiast art. 201 § 1 i 2 k.p.c. czuwanie nad tym, aby sprawy były rozpatrywane we właściwym trybie, jest obowiązkiem sądu. Skoro roszczenie o zwrot kosztów postawienia nagrobka pozostaje poza ramami postępowania o podział majątku wspólnego i zniesienie współwłasności, Sąd I instancji powinien był zastosować art. 201 § 2 k.p.c., zgodnie z którym „jeżeli sprawę wszczęto lub prowadzono w trybie niewłaściwym, sąd rozpozna ją w trybie właściwym lub przekaże właściwemu sądowi do rozpoznania w takim trybie”. Użyte w tym przepisie określenie "tryb niewłaściwy" ma odniesienie właśnie do tych różnych rodzajowo postępowań, tj. trybu procesowego i nieprocesowego (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego- zasada prawna z dnia 14 marca 1989 r. III PZP 45/88 OSNC z 1989 nr 11, poz.167).

Oddalenie wniosku w zakresie roszczenia niepodlegającego trybowi nieprocesowemu, a więc orzeczenie merytoryczne a nie formalne, wyłącznie z uwagi na zgłoszenie go w niewłaściwym trybie – bez rozpoznania meritum tego wniosku należy uznać za nieprawidłowe. Ocenę tę wzmacnia argument, że uprawomocnienie się takiego orzeczenia prowadziłoby do stanu rei iudicatae, zamykając wnioskodawcy możliwość skutecznego dochodzenia tego roszczenia w przyszłości.

Zarzut naruszenia art. 201 § 2 k.p.c. był więc trafny i wystarczający do uchylecia zaskarżonego orzeczenia. W tej sytuacji odnoszenie się do zarzutów dotyczących meritum sprawy było bezprzedmiotowe.

Z opisanych przyczyn Sąd Okręgowy, z uwagi na nierozpoznanie istoty roszczenia o zwrot kosztów nagrobka, uchylił w tym zakresie zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do rozpoznania sądowi pierwszej instancji we właściwym trybie, czyli w drodze procesu (art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 201 § 2 k.p.c.) pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego (art. 108 § 2 k.p.c.). Rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności w trybie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. zobowiąże wnioskodawcę (powoda) do sprecyzowania żądania w sposób odpowiadający wymogom z art. 187 § 1 k.p.c.